

Objelodanjivanje podataka Erste Bank AD Podgorica za 2017. godinu

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. Finansijski iskazi (član 5 Odluke).....	3
3. Strategija i politike upravljanja rizicima (član 6 Odluke)	3
4. Konsolidacija (član 7 Odluke).....	5
5. Sopstvena sredstva Banke (član 8 Odluke).....	6
6. Potrebni kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala (član 9 Odluke)	8
7. Kreditni rizik (Član 10 Odluke)	11
8. Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti (Član 11 Odluke).....	15
9. Rizik druge ugovorne strane (Član 12 Odluke)	16
10. Operativni rizik (Član 13 Odluke).....	17
11. Trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica (Član 14 Odluke).....	20
12. Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige (Član 15 Odluke)	21
13. Sekjuritizacija (Član 16 Odluke)	21
14. Tehnike ublažavanja kreditnog rizika (Član 17 Odluke)	21

1. UVOD

U skladu sa članom 104 (Objelodanjivanje podataka) Zakona o bankama i Odlukom Centralne Banke Crne Gore o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka i članom 3 ove Odluke, Erste Bank AD Podgorica (u daljem tekstu: Banka) javno objelodanjuje podatke o svom finansijskom stanju i poslovanju za 2017. godinu.

Izveštaj obuhvata kvalitativne i kvantitativne podatke shodno odredbama Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka.

Izveštaj se javno objelodanjuje na internet stranici Banke www.erstebank.me.

2. Finansijski iskazi (član 5 Odluke)

Finansijski iskazi koje čine: Izveštaj nezavisnog revizora, Iskaz o ukupnom rezultatu, Iskaz o finansijskoj poziciji, Iskaz o promjenama na kapitalu, Iskaz o tokovima gotovine i Napomene uz finansijske iskaze, Banka objavljuje u posebnom dokumentu Finansijski izvještaji 31.12.2017. i izvještaj nezavisnog revizora na svojoj internet stranici www.erstebank.me.

3. Strategija i politike upravljanja rizicima (član 6 Odluke)

3.1 Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika

Strategija upravljanja rizicima je sveobuhvatna i ključni je koncept upravljanja rizikom Banke i to na način da se rizik identifikuje i procjenjuje, da se ovladava rizikom, tj. utiče na njegovo smanjenje, da se vrši praćenje rizika, kao i da se obezbijede ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje rizicima. Strategija podrazumijeva izbor pravaca, metoda i instrumenata za realizaciju poslovnih ciljeva Banke sa stanovišta upravljanja rizicima. Ona obezbjeđuje informacije korisne u procesu upravljanja rizicima tako što nastoji pružiti opšte principe, zadatke i zahtjeve za integrisano upravljanje rizicima.

Unutrašnji akti o upravljanju rizicima podrazumijevaju Strategiju upravljanja rizicima, Sklonost preuzimanju rizika (RAS), kao i pojedinačne politike i procedure upravljanja rizicima.

Banka je kroz strategije i politike upravljanja rizicima uspostavila sveobuhvatan i pouzdan sistem upravljanja rizicima, koji omogućava upravljanje svim rizicima kojima je Banka izložena ili može biti izložena u svom poslovanju, obezbjeđujući tako usklađenost rizičnog profila Banke sa prihvatljivim nivoom rizika, odnosno sklonošću Banke ka rizicima. Uspostavljeni sistem upravljanja rizicima srazmjeran je prirodi, obimu i složenosti poslovnih aktivnosti Banke.

Banka je setom internih akata, usvojenih od strane Odbora direktora, uredila sistem upravljanja rizicima. Sveobuhvatni set internih akata, za čije sprovođenje su zaduženi izvršni direktori Banke i stručne službe Banke, čine Strategija upravljanja rizicima, politike i procedure upravljanja rizicima, procedure za upravljanje pojedinačnim rizicima, kao i ostali interni akti, i njima se detaljnije definišu:

- praćenje i upravljanje kreditnim rizikom sa ciljem minimiziranja gubitka po osnovu kreditnog rizika;
- način obezbjeđivanja zadovoljavajuće likvidnosti;
- minimizacija uticaja na rezultat Banke, kao posljedica negativnog uticaja koji proizilaze iz tržišnih rizika;
- efikasno upravljanje operativnim rizicima, odnosno sprečavanje nastanka gubitaka po osnovu štetnih događaja koji su posljedica operativnog rizika.

Ovim aktima se nastoje pružiti opšti principi, zadaci i zahtjevi za integrisano upravljanje rizicima i njegovih važnih komponenti kako bi se u krajnjem ispunili zahtjevi za procjenom adekvatnosti internog kapitala (ICAAP).

Preuzimanje rizika ključna je uloga banke i značajna komponenta poslovnog modela Erste Banke, dok je adekvatnost kapitala osnovni preduslov takvog modela poslovanja. ICAAP u osnovi služi za procjenu o tome može li sebi Banka "priuštiti" preuzete rizike upoređujući rizičnost portfelja (uključujući sve vrste rizika) sa kapitalom Banke, odnosno potencijalom za pokriće (Coverage potential). ICAAP okvir je osmišljen na način da podrži upravljanje rizicima Banke i upravljanje kapitalom, kako bi Banka u svakom trenutku imala dovoljan nivo kapitala koja odražava profil rizičnosti Banke te karakteristike i pravce kretanja njenog portfelja.

Strategija upravljanja rizicima I RAS jasno određuju ukupne visine svih vrsta rizika koje Banka smatra prihvatljivim, u cilju smanjenja potencijalnih negativnih efekata na kapital i finansijsku poziciju Banke. Definisane sklonosti ka rizicima predstavlja preduslov u uspostavljanju efikasnog sistema upravljanja rizicima. Efikasno upravljanje rizicima podrazumijeva identifikaciju, procjenu, mjerenje i kontrolu izloženosti prema svim rizicima uz istovremeno optimiziranje preuzetih rizika radi ostvarenja svih bančnih poslovnih planova.

Svrha strategije je definisanje okvira kojim se određuje sklonost preuzimanja rizika za pojedine vrste rizika kako bi se pravovremeno uočila i promjena u profilu rizičnosti Banke.

To, između ostalog, uključuje određivanje:

- vrste i uzroka rizika;
- odgovornosti za upravljanje pojedinom vrstom rizika;
- mjerenje i upravljanje pojedinim rizikom.

Izjava o sklonosti preuzimanju rizika (RAS - Risk Appetite Statement) definiše maksimalni nivo rizika koji je Banka spremna preuzeti kako bi se postigli ciljevi poslovanja, u obliku osnovnih pokazatelja rizika, te ključnih principa rizika. RAS ne bi trebalo da bude postavljen posebno, već treba da uzme i u obzir postojeće strateške i poslovne planove, planove rizika i kapitala, kao i saznanja stečena u okviru integrisanog upravljanja rizicima.

RAS predstavlja značajno i obavezujuće ograničenje poslovnih aktivnosti u okviru ukupne sklonosti preuzimanju rizika kroz okidače odobrene od strane Odbora direktora.

RAS predstavlja stratešku izjavu na nivou Banke, te služi kao početna tačka za implementaciju okvira ograničavanja rizika. Svaku Izjavu o sklonosti upravljanja rizicima (RAS) mora odobriti Odbor direktora Banke.

Banka definiše svoju strategiju rizika i sklonost preuzimanju rizika kroz godišnji proces planiranja kako bi se osigurala usklađenost ciljanih nivoa rizika, kapitala, likvidnosti i učinka.

Izjava o sklonosti preuzimanju rizika (RAS) Banke:

- sastoji se od ključnih pokazatelja rizika koji pružaju kvantitativne smjernice za upravljanje povraćajem u odnosu na rizik,
- sadrži kvalitativne izjave u obliku ključnih principa rizika i dio su smjernica upravljanja rizicima,
- postavlja granice za postavljanje limita i ciljanih vrijednosti, i
- ključan je faktor u procesu godišnjeg strateškog planiranja pružajući cjelovit pogled na kapital, likvidnost, te povraćaj u odnosu na rizik.

Banka je identifikovala i definisala ključne rizike kojima je izložena u svom poslovanju i to:

kreditni rizik, tržišni rizik, operativni rizik, rizik likvidnosti, rizik zemlje, rizik reputacije, rizik usklađenosti, rizik koncentracije, rezidualni rizik koji prozilaži iz tehnika mitigacija kreditnog rizika, strateški/ poslovni/ rizik, makroekonomski rizik i sistemski rizik.

3.2 Struktura i organizacija funkcije upravljanja rizicima

Krajnja odgovornost za upravljanje rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju, pripada Odboru direktora Banke i izvršnim direktorima Banke, koji obavljaju svoju funkciju u skladu sa projektovanim poslovnim ciljevima i strategijom o preuzimanju i upravljanju rizicima Banke.

Izvršni direktori Banke odgovorni su za sprovođenje funkcije kontrole i nadgledanja procesa upravljanja rizicima Banke, za implementaciju i poštovanje akata usvojenih od strane Odbora direktora Banke. Funkcija izvršnih direktora Banke podržana je od strane nekoliko nezavisnih tijela koji su uspostavljeni kako bi operativno izvršavali funkciju kontrole i sprovodili strateška zaduženja.

Praćenje izloženosti rizicima u Erste banci centralizovano je u okviru Sektora upravljanja rizicima koji je samostalna organizaciona jedinica. Ovakvo centralizovano praćenje obezbjeđuje razdvajanje praćenja od upravljanja rizicima, odnosno poslovne funkcije, čime se postiže neophodna objektivnost u donošenju poslovnih odluka.

Sektor upravljanja rizicima ima sljedeće odgovornosti: definiše i predlaže na usvajanje Odboru direktora Strategiju i politike upravljanja rizicima; definiše i predlaže na usvajanje izvršnim direktorima procedure i metodologije upravljanja rizicima; razvija modele i metodologije za identifikovanje, mjerenje, ublažavanje, praćenje i kontrolu rizika; identifikuje, mjeri, procjenjuje, prati i upravlja rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju.

3.3 Obim i priroda sistema izvještavanja o rizicima i sistema za mjerenja rizika

Sektor upravljanja rizicima odgovoran je i za sistem izvještavanja sa područja upravljanja rizicima. Izvještavanje se odvija u okviru standardizovanih izvještaja koji se izrađuju na osnovu metodologija za mjerenje i praćenje pojedinih vrsta rizika, te uspostavljene odgovarajuće baze podataka.

Izvještaji pružaju dovoljno informacija o ukupnoj izloženosti prema različitim vrstama rizika, zemljama, industrijama i grupama klijenata, koncentracijama na nivou individualnih klijenata i ostalim koncentracijama, predviđanjima plasmana i investicija, mjerama izloženosti tržišnom riziku, racijama likvidnosti, odstupanju od utvrđenih limita, operativnom riziku itd. Izvještaji se pripremaju i dostavljaju nadležnima na dnevnom, sedmičnom, mjesečnom i kvartalnom nivou, kao i u skladu sa zahtjevima istih.

Sistemi mjerenja rizika su sastavni dio politika i ostalih internih akata kojima je uređen sistem upravljanja rizicima. Oni su u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore, dio su interne metodologije koja je u skladu sa bazelskim standardima i dobrom bankarskom praksom.

Kao dio sistema upravljanja rizikom, Banka je usredsređena na aktivno ublažavanje rizika putem uzimanja kolaterala kao sredstva obezbjeđenja i umanjenja izloženosti kreditnom riziku. Banka uzima što je više moguće kolaterala, što direktno zavisi od tekuće tržišne situacije, kao i od poslovne konkurencije. Prilikom prihvatanja instrumenata kreditne zaštite, Banka prednost daje kolateralima koji se mogu brzo i jednostavno realizovati. Prihvatanje i vrednovanje instrumenata kreditne zaštite, kao i upravljanje njima, detaljno je objašnjeno u Katalogu kolaterala.

3.4 Politike za zaštitu od rizika i ublažavanje rizika

Pored zakonskih i podzakonskih akata koje propisuje Centralna banka Crne Gore, područje upravljanja rizicima je uređeno i odgovarajućim internim aktima na nivou Erste banke. Značajni interni akti Banke su: Strategija upravljanja rizicima, Strateški plan za upravljanje kapitalom, Kreditne politike i načela, Politika za upravljanje tržišnim rizikom, Politika za upravljanje rizikom likvidnosti, Politika za upravljanje operativnim rizikom, ICAAP politika, Politika za upravljanje rizikom zemlje i dr.

4. Konsolidacija (član 7 Odluke)

Erste Bank AD Podgorica nije matično pravno lice, te stoga nema obavezu da javno objelodani informacije i podatke koji se odnose na konsolidaciju u smislu člana 7. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka.

5. Sopstvena sredstva Banke (član 8 Odluke)

Sopstvena sredstva Banke, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka, čini zbir osnovnog kapitala (osnovni elementi sopstvenih sredstava) i dopunskog kapitala (dopunski elementi sopstvenih sredstava), umanjen za odbitne stavke od sopstvenog kapitala.

Elementi osnovnog kapitala Banke su:

- uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- naplaćene emisije premije, isključujući emisije premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve);
- neraspoređena dobit iz prethodnih godina za koju je Skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital, umanjena za porez na dobit i druge očekivane troškove;
- iznos dobiti u tekućoj godini, uz saglasnost Skupštine akcionara.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava koji se uključuju u dopunski kapital:

- nominalni iznos uplaćenih povlašćenih kumulativnih akcija;
- naplaćene emisije premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive;
- subordinisani dug;
- hibridni instrumenti;
- revalorizacione rezerve za nepokretnosti u vlasništvu Banke.

Odbitne stavke od sopstvenih sredstava su:

- gubitak iz prethodnih godina;
- gubitak iz tekuće godine;
- nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija;
- nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- Nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog usklađivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti;
- manje obračunate rezervacije za potencijalne gubitke, utvrđene u postupku kontrole;
- iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke Crne Gore.

Na dan 31.12.2017. godine, struktura sopstvenog kapitala Banke prikazana je u tabeli koja slijedi:

(000 EUR)

I/A	Osnovni elementi sopstvenih sredstava	Iznos
1.	Upaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije	5.339
2.	Naplaćene emisije premije	1.571
3.	Rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve)	300
4.	Neraspoređena dobit iz prethodnih godina za koju je Skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital, umanjena za porez na dobit i druge očekivane troškove	49.247
5.	Dobit u tekućoj godini (ukoliko su ispunjeni uslovi iz čl. 4 Odluke o adekvatnosti kapitala)	
6.	Ukupno (pozicije 1+2+3+4+5)	56.457
I/B	Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala	
7.	Gubitak iz prethodnih godina	
8.	Gubitak iz tekuće godine	
9.	Nematerijalna imovina (goodwill, licence, patenti, zaštitni znakovi, koncesije)	2.012
10.	Nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući povlašćene kumulativne akcije	
11.	Nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog usklađivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti	
12.	Manje obračunate rezervacije za potencijalne gubitke, utvrđene u postupku kontrole	

13.	Iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke	
14.	Ukupno (pozicije 7+8+9+10+11+12+13)	2.012
I/C	Osnovni kapital (osnovni elementi sopstvenih sredstava minus odbitne stavke, pozicija 6-14)	54.445
II/A	Dopunski elementi sopstvenih sredstava	
15.	Nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija	
16.	Naplaćene emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija	
17.	Iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive	
18.	Subordinisani dug (za koji su ispunjeni uslovi iz člana 6 Odluke)	
19.	Hibridni instrumenti (za koje su ispunjeni uslovi iz člana 7 Odluke)	
20.	Revalorizacione rezerve za nepokretnosti u vlasništvu banke	
21.	Ukupno (pozicije 15+16+17+18+19+20)	0
II/B	Odbitne stavke pri izračunu dopunskog kapitala	
22.	Stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije	
23.	Potraživanja i potencijalne obaveze obezbijeđeni hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital I	
24.	Ukupno (pozicije 22+23)	0
II/C	Dopunski kapital (dopunski elementi sopstvenih sredstava minus odbitne stavke, pozicija 21-24)	0
II/D	Dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva član 8 Odluke	0
IIIA	Sopstvena sredstva (osnovni kapital+dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva) prije odbitnih stavki	54.445
III/B	Odbitne stavke od sopstvenih sredstava	
25.	Direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija	
26.	Ulaganje banke u subordinisani dug i hibridne instrumente druge banke ili druge kreditne ili finansijske institucije u kojoj banka ima direktna ili indirektna ulaganja u iznosu većem od 10% kapitala te institucije	
27.	Direktna ili indirektna ulaganja u druge banke ili druge kreditne ili finansijske institucije u iznosu do 10% njihovog kapitala i ulaganja u subordinisani dug i hibridne instrumente koja nijesu obuhvaćena tačkom 2 ovog stava	
28.	Direktna ili indirektna ulaganja u akcije društva za osiguranje, društva za reosiguranje ili osiguravajuće holding kompanije u iznosu većem od 10% iznosa SSB, prije umanjena koja se vrše u skladu sa članom 9 Odluke	
29.	Iznos direktnog ili indirektnog ulaganja u pravno lice koje se bavi nefinansijskom poslovnom aktivnošću koji prelazi 10% iznosa sopstvenih sredstava banke, prije umanjena koja se vrše u skladu sa članom 9 Odluke	
30.	Iznos ukupnih direktnih i indirektnih ulaganja u pravna lica koja se bave nefinansijskom poslovnom aktivnošću, koji prelazi 30% iznosa sopstvenih sredstava banke, prije umanjena koja se vrše u skladu sa članom 9 Odluke	
31.	Potraživanja od pravnih lica i potencijalne obaveze prema pravnim licima povezanim sa bankom, ako su ta potraživanja ili te potencijalne obaveze uspostavljene pod uslovima koji su povoljniji u odnosu na uslove koji se primjenjuju prema drugim licima koja nijesu povezana sa bankom	
32.	Potraživanja i potencijalne obaveze obezbijeđene akcijama drugih banaka ili drugih kreditnih ili finansijskih institucija koje se ne kotiraju na priznatim berzama iz Priloga 1 Odluke	
33.	Iznos izloženosti po osnovu sekjuritizacijskih pozicija, koji je u skladu sa dijelom ove Odluke kojim se uređuje sekjuritizacija, utvrđen kao odbitna stavka od sopstvenih sredstava.	
34	Ukupno odbitne stavke od sopstvenih sredstava (pozicije 25+26+27+28+29+30+31+32+33)	0
IV	Osnovni kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava (pozicija 34)	54.445
V	Dopunski kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava (pozicija 34)	0
VI	Osnovni kapital po potrebi umanjen stav 3 člana 9 Odluke	54.445
VII	SOPSTVENA SREDSTVA (Osnovni kapital+Dopunski kapital) (V+VI)	54.445

6. Potrebni kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala (član 9 Odluke)

Banka je uspostavila proces procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP-Internal capital adequacy assesment process). Uspostavljeni ICAAP je usklađen je sa standardima Erste Grupe i regulativom Centralne banke. U postupak procjene adekvatnosti internog kapitala uključene su sljedeće organizacione jedinice Banke: Kolegijum izvršnih direktora, Odbor direktora Banke, Sektor upravljanja rizicima, Sektor finansija i računovodstva i dr. organizacione jedinice.

Kolegijum izvršnih direktora i Odbor direktora Banke

Kolegijum izvršnih direktora (KID) je odgovoran za ICAAP na nivou Banke, pri čemu se u obzir uzimaju specifičnosti Banke i njen profil rizičnosti. KID je takođe odgovoran za uspostavljanje načela i standarda procjene adekvatnosti internog kapitala uz osiguranje zadovoljavajuće kapitalne pokrivenosti uzimajući u obzir procjenu adekvatnosti internog kapitala.

Odbor direktora daje saglasnost KID-u na strategiju preuzimanja i upravljanja rizicima Banke s definisanim potrebnim internim kapitalom i njegovom alokacijom na pojedine rizike kojima je ili kojima bi Banka mogla biti izložena. Isto tako daje saglasnost KID-u na strukturu postupka procjenjivanja adekvatnosti internog kapitala, te osigurava stratešku svrhu ICAAP-a. Usvaja RAS i Strategiju upravljanja rizicima Banke.

Sektor upravljanja rizicima

Sektor upravljanja rizicima regularno revidira ICAAP i usklađuje taj proces sa grupnim i regulatornim standardima i razvija ga na nivou Banke u skladu sa svim zakonskim propisima i načelima dobrog poslovanja. Sektor upravljanja rizicima je i odgovoran za procjenu materijalnosti određenih rizika, kao i za upravljanje ili analiziranje svake pojedine vrste rizika u skladu sa uspostavljenom organizacionom strukturom Banke. Sektor upravljanja rizicima u sklopu ICAAP procesa saraduje i s drugim organizacionim jedinicama relevantnim za cjelokupni proces.

Metode i procedure kojima banka procjenjuje materijalnost rizika

ICAAP služi za procjenu adekvatnosti bančinog kapitala. U postupku procjene adekvatnosti internog kapitala, Banka razmatra sve rizike kojima je izložena, odnosno sve rizike koji postoje u svim procesima i sistemima Banke na nivou portfolija i pojedinog proizvoda. Utvrđivanje svih rizika i određivanje njihove izloženosti je zasnovano na sveobuhvatnoj procjeni rizika, a koji su svojstveni pojedinim poslovima, proizvodima i aktivnostima.

Procjena materijalnosti rizika se bazira na sljedećim karakteristikama određene vrste rizika:

- metode mjerenja rizika
- upravljanje i kontrola rizika
- trenutni i budući indikatori procjene materijalnosti rizika, te ukupna procjena materijalnosti rizika
- obuhvat rizika unutar ICAAP procesa

Analiza metode mjerenja rizika služi kako bi se dobio bolji uvid u složenost metoda mjerenja rizika. Pristup mjerenju određenog rizika bi trebalo da bude usklađen sa veličinom i volatilnošću pojedine vrste rizika kojima je Banka izložena.

Nivo sofisticiranosti i obuhvat upravljanja i kontrole rizika je sljedeći ključni činilac procjene materijalnosti rizika jer putem efikasnog upravljanja i kontrole rizika Banka može značajno uticati na materijalnost rizika sa smanjenjem uticaja rizičnih faktora na pojedini rizik. Banka u pravilu rizik prihvata, umanjuje, izbjegava, prenosi na druge subjekte ili na drugi rizik, pri čemu je evidentno da

nedostatak adekvatne kontrole i upravljanja pojedinim rizikom može dovesti do povećanja materijalnosti određenog rizika za Banku.

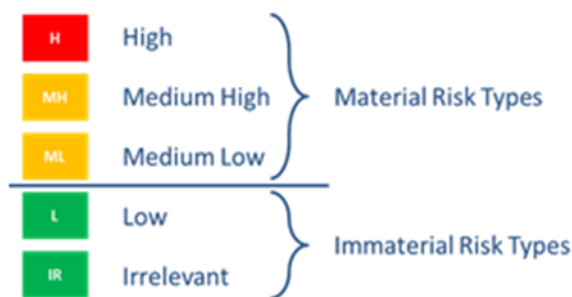
Indikatori procjene materijalnosti rizika se analiziraju za pojedini rizik kao osnova za zaključak o konačnoj procjeni materijalnosti rizika. Rizik se analizira gledajući indikatore za prethodno razdoblje (prethodnih 12 mjeseci), ali se takođe daje pregled kretanja procjene pojedinih indikatora za buduće razdoblje.

Profil i materijalnost rizika određena je dodjeljivanjem ocjena baziranih na mjerilu:

Nevažno: ne postoji izloženost riziku

Nisko: postoji izloženost određenoj vrsti rizika, ali se smatra nematerijalnim zbog ograničene veličine ili drugih ublažavajućih faktora.

Srednje nisko, srednje visoko i visoko: postoji materijalna izloženost prema određenoj vrsti rizika. Kategorizacija rizika između navedenih kategorija za ocjenu rizika treba odražavati jačinu izloženost prema vrsti rizika u odnosu na rizičnost pojedine institucije.

Obuhvat unutar ICAAP-a predstavlja jasnu definiciju uključivanja pojedinog rizika unutar ICAAP procesa, a što može biti putem povećanja kapitalnog zahtjeva (direktno ili indirektno kroz uključivanje u okviru testiranja otpornosti na stres) ili putem upravljačkih i kontrolnih mehanizama.

Nadalje, putem ICAAP-a, Banka sprovodi i planiranje internog kapitala. Planiranje internog kapitala osigurava održavanje takvog nivoa kapitala koji može potpuno podržati faktore poput očekivanog rasta plasmana, budućih izvora sredstava i korišćenja njima, politiku dividendi kao i svaku promjenu minimalnog iznosa osnovnog kapitala.

Cilj ICAAP-a je jasno definisanje i održavanje takvog nivoa kapitala koji je dovoljan za pokriće svih rizika kojima je Banka izložena u svom poslovanju.

Proces procjene adekvatnosti internog kapitala čine:

- Utvrđivanje materijalne značajnosti rizika: proces procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP) za polaznu pretpostavku ima procjenu materijalnosti rizika kojima je Banka izložena kako bi se utvrdila potreba za izračun kapitalnih zahtjeva za pojedine rizike. Pri procjeni materijalnosti rizika, Banka razmatra sve rizike kojima je izložena, odnosno koje preuzima. Preuzeti rizici se dijele na značajne, za koje je potrebno imati kapitalno pokriće i na rizike koji ne treba da imaju kapitalno pokriće, odnosno rizike za koje nije potrebna kapitalna zaštita, budući da su procijenjeni kao nematerijalni.
- Obračun potrebnog internog kapitala za pojedinačne rizike: za obračun potrebnog kapitala za pojedinačne rizike, Banka koristi metode propisane za obračun minimalnih kapitalnih zahtjeva, kao i interne pristupe mjerenja. Banka sljedeće rizike ocjenjuje kao materijalno značajne, te za njih obračunava potrebni interni kapital:
 - kreditni rizik – za kreditni rizik upotrebljava se RWA u skladu sa STB pristupom propisanim od strane CBCG

- kamatni rizik – za izračun potrebnog kapitala za kamatni rizik koristi se metodologija koja je bazirana na pomjeranju krive prinosa za +/- 200 bazičnih poena
- devizni rizik – za izračun potrebnog kapitala za devizni rizik koristi se GAP i scenariji
- rizik ulaganja u dužničke HoV – koristi se opšta metoda
- operativni rizik – kapitalni zahtjev za operativni rizik računa se na osnovu jednostavnog pristupa.
- rezidualni rizik i rizik koncentracije – koristi se testiranje otpornosti na test
- rizik zemlje – za izračun potrebnog kapitala za ovaj rizik koristi se STB pristup
- Određivanje ukupnog internog kapitala uključujući i scenarija testnog testiranja
- Poređenje iznosa kapitala izračunatog u skladu sa regulatornim zahtjevima i iznosa potrebnog internog kapitala.

Profil rizika Banke predstavlja osnovu za izračun visine potrebnog internog kapitala. Profil rizičnosti Banke definisan je kao ukupan nivo izloženosti riziku koji je Banka spremna da prihvati kako bi postigla zacrtane strategijske ciljeve. Ukupan apetit za rizik determinisan je na način koji omogućava percepciju Banke kao stabilne, savremene i sigurne finansijske institucije od strane klijenata, deponenata, povjerenika, vlasnika i ukupne privrede.

Profil kreditnog rizika direktno zavisi od uspjehnosti upravljanja kreditnim rizikom i apetita po kreditnom riziku, koji predstavlja prihvatanje ukupne izloženosti kreditnom riziku koja omogućava postizanje zacrtanih strategijskih ciljeva, u smislu postizanja planiranih rezultata, uz održavanje odgovarajućeg stepena pokrića portfelja rezervama i ciljnog nivoa adekvatnosti kapitala. Shodno tome, profil rizičnosti kod izloženosti kreditnom riziku određuje se na osnovu sveobuhvatne analize kreditnog portfolija po različitim osnovama: troškovima rizika, nekvalitnim kreditima, industrijama, izloženosti na pojedinačnoj osnovi itd.

Profil kamatnog rizika – apetit za kamatni rizik je umjeren, odnosno svodi se na izloženosti koje nastaju u bankarskoj knjizi i koje nastaju kao posljedica kamatonosne prirode izvora i plasmana Banke. Profil kamatnog rizika rezultat je izloženosti u bankarskoj knjizi koje Banka ima u fiksnoj i varijabilnoj kamatnoj stopi. Kamatonosne izloženosti Banke na dan 31.12.2017. bile su u okviru propisanih limita.

Profil valutnog rizika - apetit za valutni rizik je veoma nizak. Banka ima konzervativne limite za neto otvorene pozicije po pojedinim valutama i agregatnu deviznu poziciju. Shodno tome, profil valutnog rizika nastaje kao posljedica neto otvorenih pozicija u stranim valutama koje se održavaju na niskom nivou i zadovoljavaju potrebe poslovanja u stranim valutama.

Profil cjenovnog rizika – apetit za cjenovni rizik je umjeren, s obzirom na to da Banka investira isključivo u državne dužničke hartije od vrijednosti i to za potrebe obezbjeđivanja sekundarne likvidnosti.

Profil operativnog rizika - profil operativnog rizika predstavlja dokumentovani prikaz svih operativnih rizika kojima je Banka bila izložena u svom poslovanju. Banka je uspostavila aktivan proces upravljanja i mitigacije operativnih rizika koji su značajni za Banku, u cilju smanjenja profila operativnog rizika. U sklopu tog procesa Banka je identifikovala ključne indikatore operativnog rizika koji predstavljaju osnovne pokazatelje izloženosti Banke operativnom riziku, odnosno pokazatelje profila operativnih rizika. Služe da upozore Banku na promjene nivoa rizika koji bi mogli izazvati potencijalna negativna dejstva.

Na dan 31.12.2017. potreban kapital izračunat u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala za kreditni rizik je iznosio 21.271 hilj.; potreban kapital za tržišne rizike je iznosio 0 hilj.; potreban kapital za operativni rizik je iznosio 4.563 hilj.; potreban kapital za rizik zemlje je iznosio 1,204 hilj. i potreban kapital za ostale rizike 1,143 hilj. EUR. Koeficijent solventnosti na dan 31.12.2017. iznosio je 19.32% (u proračun nije uključena dobit za 2017. godinu, ako se u proračun uključi ovaj iznos tada bi

koeficijent solventnosti iznosio 22,12%. Takođe, u projekcijama na trogodišnjem nivou, došlo se do zaključka da Banci prema trogodišnjem planu nijesu potrebni eksterni izvori dokapitalizovanja, već će iz sopstvene profitabilnosti podržavati rast rizikom ponderisane aktive uz zadržavanje visoke kapitalizovanosti, tj. koeficijenta solventnosti koji će biti na većem nivou nego što je zakonski minimum.

7. Kreditni rizik (Član 10 Odluke)

U skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore pod nekvalitetnom aktivom podrazumijeva se sva bilansna i vanbilansna aktiva klasifikovana u C, D i E kategorijama.

Dospjela nenaplaćena potraživanja su sva potraživanja koja nijesu naplaćena o roku dospjeća, bez obzira koliko je prošlo od tog roka.

Erste banka obračunava ispravke vrijednosti/rezerve za kreditne gubitke u skladu s važećom regulativom – Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama i internim aktima.

U tabeli je dat prikaz ukupnog iznosa izloženosti nakon računovodstvenog prebijanja i bez uzimanja u obzir efekata tehnika ublažavanja kreditnog rizika, kao i prosječan iznos izloženosti tokom izvještajnog perioda, razvrstan prema različitim kategorijama izloženosti.

(000 EUR)

Redni br.	Vrsta izloženosti	Prosječna neto izloženost tokom 2017	Ukupna neto izloženost na 31.12.2017
1	Izloženost prema centralnim vladama i centralnim bankama	144,928	125,033
2	Izloženosti prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave	1,117	751
3	Izloženosti prema administrativnim tijelima i nekomercijalnim preduzećima	0	
4	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0	
5	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0	
6	Izloženosti prema institucijama	25,362	29,880
7	Izloženosti prema privrednim društvima	21,619	31,732
8	Izloženosti prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima	104,961	111,827
9	Izloženosti obezbijedene nepokretnostima	119,508	123,850
10	Dospjela nenaplaćena potraživanja	1,039	900
11	Izloženosti koje pripadaju kategoriji visokog rizika	0	
12	Izloženosti prema instit. ili pred. sa kratk. bonitetnom ocjenom	0	
13	Izloženosti po osnovu ulaganja u investicione fondove	0	
14	Ostale izloženosti	969,589	1,001,386
	Ukupno	1,388,123	1,425,359

Pregled izloženosti po opštinama (000 EUR)

Vrsta izloženosti	Opština														Ukupna neto izloženost na 31.12.2017
	Podgorica	Nikšić	Bar	Pļjevlja	Bijelo Polje	Rožaje	Berane	Ulcinj	Herceg Novi	Cetinje	Budva	Tivat	Kotor	Ostalo*	
Izloženost prema centralnim vladama i centralnim bankama	125,033	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	125,033
Izloženosti prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave	751	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	751
Izloženosti prema administrativnim tijelima i nekomercijalnim preduzećima	0													0	0
Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama														0	0
Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0													0	0
Izloženosti prema institucijama	29,880	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	29,880
Izloženosti prema privrednim društvima	29,091	53	1,371	27	152	590	8	38	25	24	127	11	134	81	31,732
Izloženosti prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima	41,957	18,505	6,897	7,629	7,307	3,661	6,445	1,578	4,506	3,452	3,133	2,270	3,279	1,208	111,827
Izloženosti obezbijeđene nepokretnostima	77,546	8,806	8,894	2,457	2,650	3,075	1,399	1,665	3,364	2,090	5,663	2,340	3,784	117	123,850
Dospjela nenaplaćena potraživanja	352	162	125	26	46	37	36	19	29	13	13	13	29	0	900
Izloženosti koje pripadaju kategoriji visokog rizika	0													0	0
Izloženosti prema instit. ili pred. sa kratk. bonitetnom ocjenom	0													0	0
Izloženosti po osnovu ulaganja u investicione fondove	0													0	0
Ostale izloženosti	65,596	124	2,645	11	44	1,712	13	36	56	9	165	44	45	930,886	1,001,386
Ukupno	370,206	27,650	19,932	10,150	10,199	9,075	7,901	3,336	7,980	5,588	9,101	4,678	7,271	932,292	1,425,359

* Ostale opštine ili neraspoređeni iznos izloženosti, npr. primljena sredstva obezbjeđenja i sl.

Pregled izloženosti prema vrsti djelatnosti

(000 EUR)

Redni br.	Vrsta izloženosti	Trgovina	Građevinarstvo	Proizvodnja	Rudarstvo	Ostalo*	Ukupna neto izloženost na 31.12.2017
1	Izloženost prema centralnim vladama i centralnim bankama	0	0	0	0	125,033	125,033
2	Izloženosti prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave	0	0	0	0	751	751
3	Izloženosti prema administrativnim tijelima i nekomercijalnim preduzećima						0
4	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama						0
5	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama						0
6	Izloženosti prema institucijama	0	0	0	0	29,880	29,880
7	Izloženosti prema privrednim društvima	5,511	8,830	3,315	994	13,082	31,732
8	Izloženosti prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima	689	174	65	0	110,899	111,827
9	Izloženosti obezbijeđene nepokretnostima	23,492	3,595	2,905	0	93,858	123,850
10	Dospjela nenaplaćena potraživanja	3	15	33	0	849	900
11	Izloženosti koje pripadaju kategoriji visokog rizika						0
12	Izloženosti prema instit. ili pred. sa kratk. bonitetnom ocjenom						0
13	Izloženosti po osnovu ulaganja u investicione fondove						0
14	Ostale izloženosti	7,464	1,768	1,065	972	990,117	1,001,386
	Ukupno	37,159	14,382	7,383	1,966	1,364,469	1,425,359

*Ostalo se odnosi na izloženosti koje se odnose na druge privredne djelatnosti i nerazvrstane kategorije izloženosti, npr. izloženosti prema fizičkim licima

Pregled izloženosti prema dospijeću

(000 EUR)

Redni br.	Vrsta izloženosti	Preostalo dospijeće	Neto izloženost	Ukupna izloženost na 31.12.2017	neto na
1	Izloženost prema centralnim vladama i centralnim bankama	Dugoročno	124,982	125,033	
		Kratkoročno	51		
2	Izloženosti prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave	Dugoročno	751	751	
		Kratkoročno	0		
3	Izloženosti prema administrativnim tijelima i nekomercijalnim preduzećima	Dugoročno		0	
		Kratkoročno			
4	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	Dugoročno		0	
		Kratkoročno			
5	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	Dugoročno		0	
		Kratkoročno			
6	Izloženosti prema institucijama	Dugoročno	0	29,880	
		Kratkoročno	29,880		
7	Izloženosti prema privrednim društvima	Dugoročno	19,822	31,732	
		Kratkoročno	11,910		
8	Izloženosti prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima	Dugoročno	105,070	111,827	
		Kratkoročno	6,757		
9	Izloženosti obezbijedene nepokretnostima	Dugoročno	107,148	123,850	
		Kratkoročno	16,702		
10	Dospjela nenaplaćena potraživanja	Dugoročno	816	900	
		Kratkoročno	84		
11	Izloženosti koje pripadaju kategoriji visokog rizika	Dugoročno		0	
		Kratkoročno			
12	Izloženosti prema instit. ili pred. sa kratk. bonitetnom ocjenom	Dugoročno		0	
		Kratkoročno			
13	Izloženosti po osnovu ulaganja u investicione fondove	Dugoročno		0	
		Kratkoročno			
14	Ostale izloženosti	Dugoročno	52,926	1,001,386	
		Kratkoročno	17,574		
		Nerazvrstano*	930,886		
Ukupno			1,425,359	1,425,359	

*Odnosi se na ostale kategorije, npr. primljena sredstva obezbjeđenja, gotovinu i sl.

Pregled nekvalitetnih kredita i izdvojenih rezervi prema značajnim privrednim djelatnostima
(000 EUR)

Značajne privredne djelatnosti	Nekvalitetni krediti	Rezerve	% Rezervi
Usluge, turizam, ugostiteljstvo	195	166	85.1%
Trgovina	3,003	2,664	88.7%
Ostalo	10,215	7,554	74.0%
Građevinarstvo	198	186	93.9%
Ukupno	13,611	10,570	77.7%

Iznosi nekvalitetnih kredita, rezervi i dospjelih nenaplaćenih potraživanja, posebno iskazane, podijeljene na značajna geografska područja.

(000EUR)

Izloženost	Geografsko područje									Ukupna neto izloženost
	Centralna regija			Primorje			Sjeverna regija			
	Outstanding	Rezerve	Neto izloženost	Outstanding	Rezerve	Neto izloženost	Outstanding	Rezerve	Neto izloženost	
Nekvalitetni krediti	7,993	6,259	1,734	2,743	1,929	814	2,875	2,382	493	3,041

(000 EUR)

Izloženost	nenaplaćena	Geografsko područje			Ukupno dospjela potraživanja
		Centralna regija	Primorje	Sjeverna regija	
Dospjela potraživanja		527	228	145	900

Promjene u rezervacijama za nekvalitetnu aktivu

Opis rezervi	Početno stanje 31.12.2017	Promjene tokom 2017	Završno stanje 31.12.2017
Obračunate rezerve za izloženosti klasifikovane u C i niže kategorije	15,999	-1,333	14,666

8. Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti (Član 11 Odluke)

Ponderisanje izloženosti u procesu izračunavanja kreditnim rizikom ponderisane aktive vrši se u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka. Banka za banke i zemlje koristi kreditne rejtinge agencije Standard & Poors.

Iznosi izloženosti prije i nakon primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika
(000 EUR)

Redni br.	Vrsta izloženosti	Izloženost prije primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika	Izloženost poslije primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika
1	Izloženost prema centralnim vladama i centralnim bankama	125,033	125,033
2	Izloženosti prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave	751	751
3	Izloženosti prema administrativnim tijelima i nekomercijalnim preduzećima		
4	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama		
5	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama		
6	Izloženosti prema institucijama	29,880	29,880
7	Izloženosti prema privrednim društvima	31,732	31,732
8	Izloženosti prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima	111,827	111,827
9	Izloženosti obezbijedene nepokretnostima	123,850	123,850
10	Dospjela naplaćena potraživanja	900	900
11	Izloženosti koje pripadaju kategoriji visokog rizika		
12	Izloženosti prema instit. ili pred. sa kratk. bonitetnom ocjenom		
13	Izloženosti po osnovu ulaganja u investicione fondove		
14	Ostale izloženosti	1,001,386	957,670
	Ukupno	1,425,359	1,381,643

9. Rizik druge ugovorne strane (Član 12 Odluke)

Erste Bank AD Podgorica nije izložena riziku druge ugovorne strane.

10. Operativni rizik (Član 13 Odluke)

Informacije o izboru metoda koji koristi za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik.

Operativni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka u poslovanju banke, usljed neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, uključujući i neadekvatnu informacionu tehnologiju, zbog angažovanja lica izvan banke za obavljanje određenih poslova za banku, slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji mogu izložiti banku gubitku, uključujući i pravni rizik.

Definicija operativnog rizika obuhvata pravni rizik, a isključuje strateški i reputacioni rizik.

Banka kategorizuje operativni rizik u vrste rizika u svrhu upravljanja rizikom te samoprocjene rizika. Banka uključuje reputacioni rizik u operativni rizik za potrebe procjene rizika budući da su te dvije vrste rizika usko povezane (npr. većina OpRisk događaja imaju velik uticaj s obzirom na reputaciju).

Politika upravljanja operativnim rizikom ima za cilj promovisanje dosljednog i razumnog pristupa upravljanju operativnim rizikom u Banci, a u skladu sa važećom Strategijom upravljanja rizicima Banke.

Svrha ove politike je definisati:

- strukturu menadžmenta, hijerarhiju i upravljački model operativnog rizika (model 'tri linije odbrane') u Banci,
- apetit za rizik Banke koji postavlja granice rezidualnog (preostalog) operativnog rizika prihvatljivog za Banku (matrica za skaliranje operativnog rizika),
- zajedničke standarde za upravljanje i dokumentovanje operativnog rizika na nivou Banke,
- okvir koji osigurava da je operativni rizik (OpRisk koncentracije) odgovarajuće identifikovan, procijenjen, dokumentovan te da se njime upravlja na odgovarajući način.

U cilju ispunjavanja regulatornih zahtjeva u području upravljanja operativnim rizikom, potrebno je primijeniti minimalno sljedeće elemente:

1. utvrđivanje, mjerenje i procjenu operativnog rizika,
2. izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik,
3. praćenje i kontrolu te izvještavanje o operativnom riziku,
4. OpRisk skaliranje te odluku o prihvatanju rizika.

Identifikovanje, mjerenje i procjena operativnog rizika

Inherentni i rezidualni operativni rizik mora se utvrditi i procijeniti u svim procesima i sistemima materijalnih aktivnosti.

Operativni rizik pod uticajem je brojnih različitih faktora koje je potrebno uzeti u obzir pri određivanju izloženosti Banke operativnom riziku. Ti se faktori mogu grupisati u kategorije (npr. ekonomsko i poslovno okruženje, procesi i sistemi itd.)

Kako bi se svi ti faktori mogli uzeti u obzir, potrebno je primijeniti niz kvalitativnih i kvantitativnih alata:

- Kvantitativna analiza operativnog rizika uključuje prikupljanje podataka o unutrašnjim i spoljnim događajima s gubicima, pri čemu je potrebno naglasiti važnost klasifikacije i kvaliteta podataka potrebnih za kvantifikovanje operativnog rizika.

- U svrhu kvalitativne analize potrebno je sprovesti metodologiju samoprocjene rizika i kontrola (Risk and Control Self-Assessment - RCSA). RCSA se sprovodi redovno, a korektivne mjere za visoke rizike gdje kontrole nisu primjerene ili dovoljne moraju se uvesti od strane nadležne organizacione jedinice.
- Cilj prilikom identifikacije operativnog rizika je uspostavljanje ključnih pokazatelja rizika koji se mogu mjeriti i pravovremeno ukazati na promjene u profilu operativnog rizika.
- Kako bi se OpRisk menadžment uključio u proces Banke za upravljanje promjenama (change management) potrebno je osigurati proces odobravanja kojim se u potpunosti procjenjuje operativni rizik za sve nove proizvode, aktivnosti, procese i sisteme. Proces takođe mora obuhvatiti nedavne značajne korporativne događaje (kao što su pripajanja, sticanja, otuđenja i restrukturiranje) ili nova tržišta.

Prikupljanje internih podataka

Cilj prikupljanja internih podataka je potpuno i ispravno prikupljanje, bilježenje i provjera ispravnosti svih OpRisk događaja na nivou Banke. Procedura osiguranja kvaliteta podataka propisuje minimum zahtjeva kojima se dokumentuje osiguravanje kvaliteta podataka s obzirom na potpunost, pokrivenost i usklađenost prikupljenih podataka u Banci.

Prikupljanje internih podataka o gubicima pomaže u razumijevanju gdje se i kako se rizici manifestuju te predstavlja osnovu za kvantifikovanje izloženosti operativnom riziku i kapitalu potrebnom za podržavanje te izloženost.

Prikupljanje eksternih podataka

Prikupljanje eksternih podataka može dovesti – od slučaja do slučaja – do otkrivanja sličnih događaja u Banci, a koji bi mogli pogoditi Banku te provjere jesu li sprovedene sve potrebne mjere kako bi se umanjila vjerovatnoća nastanka takvog događaja. Eksterne podatke prikuplja Služba, u cilju informisanja o događajima iz okruženja i radi dalje analize da li se iste ili slične stvari mogu dogoditi Banci.

Samoprocjena rizika i kontrola

RCSA je neprekidan proces čija je osnovna svrha osigurati da se svaki operativni rizik utvrđen unutar Banke prikupi, dokumentuje te da o njegovu prihvatanju ili ublažavanju odluči ovlašćena osoba. Samoprocjene rizika pokrivaju sve materijalno značajne organizacione jedinice na redovnoj osnovi. RCSA je potrebno dopuniti dogovorom s poslovnim stručnjacima o mogućim korektivnim mjerama.

Korektivne mjere

Služba i relevantno poslovno područje trebali bi zajedno utvrđivati operativni rizik. Prikupljanje podataka o operativnom riziku, samoprocjena rizika i kontrole, Analiza scenarija ili Ključni pokazatelji rizika mogu ukazati na materijalne rizike. Menadžer organizacione jedinice mora za svaki materijalni rizik pronaći korektivne mjere za ublažavanje rizika te eskalirati ga u skladu s konačnom ocjenom u OpRisk matrici skaliranja.

Svaka korektivna mjera dodjeljuje se relevantnoj organizacionoj jedinici, što uključuje posebne radnje, odgovornost i rokove za izvršenje. Rokovi trebaju biti razumni kako bi se sprovele korektivne mjere i uklonili nedostaci. Za sprovođenje i izvještavanje o statusu korektivnih mjera odgovoran je menadžer odgovarajuće organizacione jedinice. Služba redovno prati status sprovođenja tih mjera.

Korektivne mjere predložene u Banci moraju se evidentirati i redovno izvještavati Odboru direktora.

Ključni pokazatelji/ indikatori rizika

Ključni pokazatelj/ indikator rizika (Key Risk Indicator – KRI) je mjera kojom se odražava nivo rizika ili kvalitet kontrole rizika Banke. Određivanjem kvalitativnih raspona u odgovarajućem području,

indikatori rizika mogu biti izvedeni iz stvarnih indikatora učinka. Ključni indikatori rizika pokazuju dinamičke promjene u dodijeljenim tačkama rizika tokom vremena, dajući time 'živu' sliku 'statičnim' opažanjima u sklopu RSCA.

Stručnjaci za rizike ili nadležne jedinice su nezavisne kontrolne funkcije u Banci za nadzor (pravni poslovi, informaciona sigurnost, usklađenost, upravljanje kontinuitetom poslovanja, itd.), imaju savjetničku ulogu za menadžment poslovnih linija, uključujući izradu politika, kontrole i održavanje okvira i alata upravljanja rizikom, te ispunjavaju ulogu druge linije obrane.

Lokalna jedinica operativnog rizika u Banci je Služba koja obavlja funkciju kontrole operativnog rizika i pruža podršku ostalim učesnicima u upravljanju operativnim rizikom.

Služba je nezavisna od poslovnih procesa i aktivnosti u kojima rizik nastaje i koje prati i nadzire. Na taj način Banka obezbjeđuje da poslovi upravljanja izloženostima operativnom riziku budu odvojeni od poslova praćenja i kontrolisanja istog.

Odbor za upravljanje nefinansijskim rizicima (LOCC) na nivou Banke

Svrha Odbora (LOCC – Local Operational Conduct Committee) je raspravljanje o svim temama povezanim sa upravljanjem operativnim rizikom te sprovođenje korektivnih mjera i mjera za ublažavanje rizika. Odbor za upravljanje nefinansijskim rizicima održava se najmanje na tromjesečnoj osnovi.

Odgovornosti LOCC-a uključuju sljedeće: definisanje OpRisk strategije u Banci i iniciranje donošenja odluka u pogledu rizika, na koje saglasnost daje Kolegijum izvršnih direktora i Odbor direktora Banke utvrđivanje, procjenjivanje, upravljanje i smanjivanje OpRisk izloženosti, na koje saglasnost daje Kolegijum izvršnih direktora i Odbor direktora Banke, savjetodavna mišljenja na strateške odluke u Banci, nadzor i ublažavanje rizika, pregled, istraživanje i kontrola relevantnih rizika i pitanja, predlaganje donošenja odluka o mjerama za ublažavanje rizika, eskalacija: mišljenje i prijedlozi Kolegijumu izvršnih direktora i Odboru direktora o pitanjima van nadležnosti odbora za donošenje odluka.

Menadžment poslovnih linija (Business Line Management - BLM) u Banci odgovoran je za upravljanje operativnim rizikom u svom domenu odgovornosti. **Prva linija odbrane** znači da je BLM odgovoran za utvrđivanje, procjenjivanje i upravljanje rizicima preostalim u proizvodima, aktivnostima, procesima i sistemima za koje je odgovoran u sklopu redovnog poslovanja, koristeći alate za upravljanje operativnim rizikom.

Svaki zaposleni Banke dužan je podržavati upravljanje operativnim rizikom. Uloge su propisane Politikom upravljanja operativnim rizikom i ostalim internim aktima. Svaki zaposleni je obavezan prijaviti svaki događaj povezan s operativnim rizikom putem ORCA aplikacije ili drugim dogovorenim načinom prijave OpRisk gubitaka.

Skaliranje operativnog rizika te odluka o prihvatanju rizika

OpRisk izloženosti se moraju procijeniti od strane relevantnih vlasnika rizika i kontrola u skladu s apetitom za rizik odobrenim od strane Odbora direktora Banke te o njima izvijestiti menadžment i Upravu Banke ili odbore za rizike u svrhu smanjenja ili odobrenja izloženosti. Ukupan nivo operativnog rizika koja se prihvata dobija se na temelju grupne OpRisk matrice za skaliranje kao i odluke o riziku, posebno odluke o ublažavanju ili prihvatanju operativnog rizika utvrđenog kroz određene instrumente ili bilo koju odluku koja uključuje operativni rizik.

Stoga je sve odluke o operativnom riziku potrebno uzeti u obzir za adekvatnu ravnotežu rizika, njihove troškove ublažavanja i koristi.

OpRisk matricom skaliranja, koja je kombinacija vjerovatnoće i učinka, određuje se OpRisk ocjena utvrđenog operativnog rizika (ili više njih) koji može biti nizak, važan, značajan ili kritičan. Konačnu ocjenu rizika određuje najviša ocjena rizika. Konačna ocjena rizika takođe definiše nivo eskaliranja i nivo izvještavanja.

Odluka o riziku, proces eskalacije, tijela odlučivanja i način dokumentovanja propisani su na nivou Banke i dalje kroz ESB grupu, kroz Proceduru o odluci prihvatanja rizika.

Eksternalizacija

Banka mora osigurati odgovarajuće upravljanje operativnim rizikom u pogledu eksternalizovanih aktivnosti i dobavljača. S obzirom na sve veću upotrebu eksternalizacije i brojne pristupe nadzornih tijela razvijene širom EU-a za rješavanje mogućih rizika koji proizlaze iz takve prakse, Banka primjenjuje odgovarajuću politiku upravljanja i metodu procjene rizika eksternalizacije, razvijenu na nivou ESB i Grupe. Metoda procjene rizika eksternalizacije osigurava standardizovani okvir identifikacije i procjene rizika te odgovora na rizik za eksternalizovane aktivnosti. Ta politika je dopuna Pravilniku za upravljanje eksternalizacijom koji opisuje proces eksternalizacije kroz cijeli životni vijek eksternalizovane aktivnosti. Za sve projekte eksternalizacije mora se napraviti procjena rizika kako je navedeno u Politici procjene rizika eksternalizacije.

Kultura rizika minimalno obuhvata opštu svijest o rizicima na svim nivoima Banke, kao i odnos i ponašanje radnika prema i u vezi sa rizicima i upravljanjem rizicima. U svrhu širenja kulture rizika i upravljanja operativnim rizikom kontinuirano se vrši edukacija radnika Banke kako bi se osposobili za sprovođenje aktivnosti upravljanja operativnim rizikom iz njihovog područja nadležnosti.

Upravljanje kontinuitetom poslovanja (Business Continuity Management – BCM) mora osigurati da su odabrani kritični poslovni procesi Banke stalno dostupni, kako u hitnim, tako i u kriznim situacijama kroz mjere planirane za takve situacije uključujući zahtijevane pripremne radnje i preventivne mjere za izbjegavanje rizika u cilju smanjivanja njegove vjerovatnoće i posljedica. Banka mora uspostaviti i održavati plan kontinuiteta poslovanja kako je definisano u dokumentu Plan kontinuiteta poslovanja i upravljanja krizom. Dokumentovanje i održavanje tog plana u Banci sprovodi u CISO (Rukovodilac informacione sigurnosti).

Izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik za Banku

Shodno članu 242 Odluke o adekvatnosti kapitala banaka ("Službeni list CG" br. 38/11 I 55/12), za izračunavanje potreba za kapitalom za operativni rizik Banka koristi jednostavni metod. Banka osigurava adekvatnost kapitala za operativni rizik tako da u svakom trenutku, na individualnoj osnovi na nivou Banke, osigura iznos kapitala za operativni rizik adekvatan vrstama, opsegu i složenosti usluga koje pruža i operativnom riziku kojem je izložena ili bi mogla biti izložena u pružanju datih usluga.

11. Trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica (Član 14 Odluke)

Banka ne vrši ulaganja u kapital drugih pravnih lica (akcije) s ciljem ostvarivanja kapitalne dobiti. Na dan 31.12.2017. ulaganje Banke u kapital drugih pravnih lica iznosi 999 hilj. EUR i odnosi se samo na akcije Vise i Mastercarda. Navedena ulaganja evidentiraju se na poziciji HoV raspoložive za prodaju po fer vrijednosti. Ova ulaganja nijesu rezlutat poslovnog modela Banke, već se odnose na

prethodno stečene akcije Mastercard-a i Visa po osnovu članstva. Banka se ne bavi aktivnom ulaganjem u vlasničke hartije od vrijednosti.

12. Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige (Član 15 Odluke)

Priroda kamatnog rizika kojem je izložena Banka svodi se na izloženosti koje nastaju u bankarskoj knjizi i koje nastaju kao posljedica pridobijanja izvora i plasiranja sredstava po različitim vrstama kamatnih stopa. U skladu sa navedenim, profil kamatnog rizika rezultat je izloženosti u bankarskoj knjizi koje Banka ima u fiksnoj i varijabilnoj kamatnoj stopi. Stručne službe Banke, na osnovu redovnih gap analiza i izrade stresnih scenarija detaljno prate kamatno osjetljive pozicije i preduzimaju korake na kreiranju strukture kamatonosne aktive i pasive u okviru određenih limita. Banka primjenjuje BPV («Basis Point Value») metodu za ocjenu promjene tržišne vrijednosti pozicije bankarske knjige koja nastaje kao posljedica pomjerenja krive prinosa. Na dan 31.12.2017. vrijednost BVP je iznosila 11,2 miliona.

13. Sekjuritizacija (Član 16 Odluke)

Banka ne obavlja poslove sekjuritizacije, pa stoga ne objavljuje informacije o takvim izloženostima.

14. Tehnike ublažavanja kreditnog rizika (Član 17 Odluke)

Politika upravljanja kolateralima je dokument kojim se uređuje priznanje i upravljanje kolateralima.

Instrumenti obezbjeđenja (kolaterali) su sredstva naplate potraživanja koja Banci stoje na raspolaganju u slučaju kada klijent prestane otplaćivati svoje obaveze ili ih ne otplaćuje redovno u skladu s ugovorom. Kolaterali predstavljaju sekundarni izvor naplate te nijesu zamjena za ocjenu kreditne sposobnosti klijenta. Banka uzima vrste kolaterala koji se nalaze na popisu prihvatljivih kolaterala, a koristi ih u svrhu naplate, za smanjenje kapitalnog zahtjeva i ispravku vrijednosti. Da bi kolateral bio prihvatljiv, mora biti pravno sprovediv i siguran za naplatu, dokumentovan, te zadovoljiti uslove definisane za svaku pojedinu vrstu kolaterala. Prije uvrštavanja na popis, mora se utvrditi prihvatljivost, uslovi pod kojima su prihvatljivi, te da li se može i u kojim slučajevima koristiti za umanjene ispravke vrijednosti i kao kreditna zaštita.

Sve vrste kolaterala koriste se u međusobnoj kombinaciji jednih sa drugima, a što zavisi od boniteta dužnika, visini i vrsti svakog pojedinog plasmana i odluci nadležnog nivoa odlučivanja.

Za svaku vrstu kolaterala određuje se efektivni % kojim se tržišna vrijednost kolaterala umanjuje za potrebe izračuna pokrivenosti portfolija kolateralima. Efektivni % odražava rizik gubitka koji se očekuje prilikom likvidacije kolaterala, a treba osigurati dovoljnu pokrivenost i u slučajevima nepovoljnih promjena na tržištu.

Davalac kolaterala je lice koje je izdalo hartiju od vrijednosti datu u zalog Banci, lice koje je dalo depozit, odnosno kreditna institucija kod koje je položen depozit, te lice koje daje nekretninu ili drugi oblik kolaterala u zalog Banci, odnosno dopušta fiducijarni prenos vlasništva.

Pružalac nematerijalne kreditne zaštite je osoba koja daje garancije/jemstva, kontragarancije i kreditne derivate u zalog Banci.

Kolaterali koje Banka obično uzima podijeljene su u grupe i to:

- nekretnine;
- pokretnosti;
- jemstva;
- potraživanja i prava;
- ostali kolaterali.

Podgorica, 26. jun 2017. godine